EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

6. oktoober 2011 *

Kohtuasjas C-382/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Unabhängiger Verwaltungssenat Wien'i (Austria) 22. juuli 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. juulil 2010, menetluses

Erich Albrecht,

Thomas Neumann,

Van-Ly Sundara,

Alexander Svoboda,

Stefan Toth

versus

Landeshauptmann von Wien,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja esimees K. Schiemann, kohtunikud A. Prechal (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. juuni 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– E. Albrecht, T. Neumann, V.-L. Sundara, A. Svoboda ja S. Toth, esindajad: *Rechtsanwalt* A. Natterer ja *Rechtsanwalt* M. Kraus,

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vláčil,

– Madalmaade valitsus, esindaja: C. Wissels,

– Euroopa Komisjon, esindajad: B. Schima ja A. Marcoulli,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta (ELT L 139, lk 1; ELT eriväljaanne 13/34, lk 319, ja parandus ELT L 226, lk 3) (edaspidi „määrus") II lisa IX peatüki punkti 3.

2 See taotlus esitati E. Albrechti, T. Neumanni, V.-L. Sundara, A. Svoboda ja S. Tothi ning Landeshauptmann von Wieni (Viini liidumaa kuberner) vahelises kohtuvaidluses seoses otsustega, mis puudutavad pagari- ja kondiitritoodete müügiks ettenähtud iseteenindusbokside sisseseadmist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

3 Nimetatud määruse artikli 1 „Reguleerimisala” lõige 1 sätestab:

„Käesolevas määruses sätestatakse toiduhügieeni üldeeskirjad toidukäitlejatele, võttes arvesse eriti järgmisi põhimõtteid:

a) esmane vastutus toidu ohutuse eest lasub toidukäitlejal;

[...]

d) HACCP põhimõtetel [ohuanalüüsi ja kriitiliste kontrollpunktide süsteemi põhimõtted] põhinevate menetluste üldine rakendamine koos heade hügieenitavade kohaldamisega peaks tugevdama toidukäitlejate vastutust;

[...]”.

4 Määruse artikkel 4 „Hügieeni üld- ja erinõuded” sätestab lõikes 2:

„Toidukäitlejad, kes tegelevad toidu tootmise, töötlemise või turustamise mis tahes etapiga, mis teostatakse etappide järel, mille suhtes kohaldatakse lõiget 1, peavad täitma II lisas sätestatud hügieeni üldnõudeid [...]”.

5 Määruse artikkel 5 „Ohuanalüüs ja kriitilised kontrollpunktid” näeb lõigetes 1 ja 2 ette:

„1. Toidukäitlejad kehtestavad, rakendavad ja haldavad alalist HACCP põhimõtetel põhinevat menetlust või menetlusi.

2. HACCP põhimõtted koosnevad järgmisest:

a) ohtude kindlakstegemine, mida tuleb vältida, mis tuleb kõrvaldada või vähendada vastuvõetavale tasemele;

[...]”.

6 Määruse II lisa „Hügieeni üldnõuded kõikidele toidukäitlejatele (välja arvatud I lisa kohaldamisel)" IX peatükk „Toiduainete suhtes kohaldatavad sätted" sisaldab punkti 3, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Kõikidel tootmise, töötlemise ja turustamise etappidel peab toit olema kaitstud mis tahes saastumise vastu, mille tulemusel võivad tooted muutuda inimtoiduks kõlbmatuks, tervistkahjustavaks või selliselt saastunuks, et on põhjendamatu eeldada selle tarvitamist."

Siseriiklikud õigusnormid

7 Eelotsusetaotlusest nähtub, et vastavalt toiduainete ohutuse ja tarbijakaitse seaduse (Lebensmittelsicherheits- und Verbraucherschutzgesetz, *BGBl.* 2006 I, nr 13/2006) § 39 lõike 1 punktile 13 võtab Landeshauptmann juhul, kui toiduainete suhtes kohaldatavate õigusnormide rikkumised on tuvastatud, sõltuvalt rikkumise laadist ning lähtuvalt proportsionaalsuse põhimõttest vajalikud meetmed puuduse kõrvaldamiseks või riski vähendamiseks, määrates vajaduse korral selleks piisava tähtaja ning vajalikud nõuded või tingimused. Need meetmed võivad muu hulgas hõlmata arhitektuurilisi ja tehnilisi muudatusi ning muudatusi sisseseades. Auditi läbiviimisega seotud kulud katab ettevõtja.

8 Vastavalt nimetatud seaduse § 90 lõike 3 punktile 1 on selle seaduse § 96 ja § 97 rikkumine kvalifitseeritav väärteona, mille eest ringkonna haldusorgan määrab rahatrahvi kuni 20 000 eurot, korduva rikkumise korral kuni 40 000 eurot ning trahvi tasumata jätmisel asendatakse see kuni 6-nädalase vangistusega.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

9 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses on mitu frantsiisivõtjast käitleja kaebust, kes pakuvad müügiks pagari- ja kondiitritooteid. Pädevad asutused tegid neile käitlejatele ettekirjutused seada nende toodete müügiks sisse iseteenindusboksid selliselt, et kõnealuseid tooteid saaks võtta üksnes selliste tehniliste abivahenditega nagu tangid või labidake ning juba võetud toote tagasipanemine oleks võimatu.

10 Nendele ettekirjutustele eelnesid halduskontrollid, mille käigus tuvastati, et põhikohtuasjas kõne all olevates toidupoodides on pagari-ja kondiitritoodete müügiks sisse seatud iseteenindusboksid. Tehti kindlaks, et iseteenindusbokside kaantel on käepidemed, mis võimaldavad need käega avada, kusjuures samaaegselt saab juuresolevate tangide abil teise käega tooteid võtta. Seejärel tuleb tangid jälle tagasi panna ning kaas sulgeda.

11 Landeshauptmann von Wien leidis, et nende iseteenindusbokside puhul eksisteerib oht, et kliendid võtavad kaupa sahtlitest palja käega või puudutavad seda kaupa, köhivad või aevastavad sellele. Lisaks rõhutas see ametiasutus asjaolu, et olemasolev abivahend ei välista, et klient paneb kauba boksi tagasi. Nimetatud ametiasutuse sõnul satub seetõttu, et kliendid toiduainetele aevastavad, tõenäoliselt nende peale pisikuid ja viirusi. Samuti võib toiduainete palja käega võtmine aidata kaasa pisikute levikule.

12 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus väidavad põhikohtuasja kaebajad, et kõnealused iseteenindusboksid on imporditud Saksamaalt ning seal kasutatakse neid toidukaupade jaemüügis sadade või isegi tuhandete kaupa. Siiani ei ole Saksamaa ametiasutused

kordagi leidnud, et need iseteenindusboksid ei ole määruse II lisa IX peatüki punktiga 3 kooskõlas. Põhikohtuasja hagejad rõhutavad samuti asjaolu, et klientidele on antud selged juhised tooteid mitte tagasi panna.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et nii Saksamaal kui Austrias läbiviidud uuringud näitavad, et nimetatud iseteenindusboksid ei tekita hügieeniprobleeme.

14 Leides, et arutatava kohtuasja lahendamiseks on vaja tõlgendada määruse II lisa IX peatüki punkti 3, otsustas Unabhängiger Verwaltungssenat Wien menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas toiduaine on määruse […] II lisa IX peatüki punkti 3 mõttes inimtoiduks kõlbmatu? Kas sellise kõlbmatusega on tegemist juba siis, kui on võimalik, et potentsiaalne ostja võib müügiks pakutavat toiduainet puudutada või selle peale aevastada?

2. Milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas toiduaine on määruse […] II lisa IX peatüki punkti 3 mõttes tervistkahjustav? Kas sellise tervistkahjustavusega on tegemist juba siis, kui on võimalik, et potentsiaalne ostja võib müügiks pakutavat toiduainet puudutada või selle peale aevastada?

3. Milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas toiduaine on määruse […] II lisa IX peatüki punkti 3 mõttes selliselt saastunud, et on põhjendamatu eeldada selle tarvitamist? Kas sellise saastumisega on tegemist juba siis, kui on võimalik, et potentsiaalne ostja võib müügiks pakutavat toiduainet puudutada või selle peale aevastada?"

Eelotsuse küsimused

15 Nende küsimustega, mis tuleb läbi vaadata koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse II lisa IX peatüki punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis puudutab pagari- ja kondiitritoodete müümiseks ette nähtud iseteenindusbokse, võimaldab asjaolu, et potentsiaalsel ostjal oli teoreetiline võimalus müügiks pakutavat toiduainet palja käega puudutada või selle peale aevastada, iseenesest järeldada, et see toit ei ole täielikult kaitstud saastumise vastu, mille tulemusel võib see muutuda inimtoiduks kõlbmatuks, tervistkahjustavaks või selliselt saastunuks, et on põhjendamatu eeldada selle tarvitamist.

16 Sellega seoses tuleb märkida, et nimetatud punkt 3 kehtestab hügieeni üldreegli, mida määruse artikli 4 lõikes 2 osutatud toidukäitlejad peavad sama sätte alusel täitma.

17 Sama punkt 3, koostoimes määruse artikli 4 lõikega 2, kohustab seega nimetatud käitlejaid kõikidel tootmise, töötlemise ja turustamise etappidel kaitsma toitu mis tahes saastumise vastu, mille tulemusel võib see muutuda inimtoiduks kõlbmatuks, tervistkahjustavaks või selliselt saastunuks, et on põhjendamatu eeldada selle tarvitamist.

18 Mis puudutab konteksti, kuhu nimetatud sätted kuuluvad, ning mida tuleb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt samuti tõlgendamisel arvesse võtta (vt selle kohta 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-116/10: Feltgen ja Bacino Charter Company, EKL 2010, lk I-I-14187, punkt 12 ja seal viidatud kohtupraktika), siis tuleb

arvestada ka määruse artikliga 5, nagu väidavad õigesti põhikohtuasja kaebajad, Tšehhi ja Madalmaade valitsus ning Euroopa Komisjon.

19 Nimetatud artikli 5 lõike 1 kohaselt kehtestavad, rakendavad ja haldavad toidukäitlejad alalist HACCP põhimõtetel põhinevat menetlust või menetlusi. Nende põhimõtete hulka kuulub ka määruse artikli 5 lõike 2 punktis a sätestatu, mis kohustab tegema kindlaks ohud, mida tuleb vältida, kõrvaldada või vähendada vastuvõetavale tasemele.

20 Nagu nähtub eelkõige määruse artikli 1 lõike 1 punktidest a ja d, väljendab määruse artikli 5 lõikes 1 sätestatud kohustus liidu seadusandja eesmärki panna esmane vastutus toidu ohutuse eest toidukäitlejatele.

21 Niisiis tuleb määruse II lisa IX peatüki punkti 3 tõlgendada nii, et selle määruse artikkel 5 ei kaotaks oma kasulikku mõju.

22 Sellest tuleneb, et sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus pädevad ametiasutused ei näi olevat tuvastanud tegelikku saastumist, ei saa kõnesoleva punkti 3 rikkumist asjaomaste toidukäitlejate poolt kindlaks teha üksnes sel alusel, et potentsiaalsel ostjal oli teoreetiline võimalus müüja pakutavaid toiduaineid palja käega puudutada ning nende peale aevastada, esiteks ilma, et võetaks arvesse meetmeid, mida need toidukäitlejad on määruse artikli 5 alusel võtnud selleks, et vältida, kõrvaldada või vähendada vastuvõetavale tasemele oht, mida selle määruse II lisa IX peatüki punkti 3 osutatud saastumine võib endast kujutada ning teiseks ilma, et oleks

kindlaks tehtud, et selleks võetud meetmed on asjakohaseid kättesaadavaid andmeid arvesse võttes ebapiisavad.

23 Selle viimasega seoses ei saa muu hulgas järeldada, et need meetmed on ebapiisavad, ilma et võetaks nõuetekohaselt arvesse võimalikke ekspertiise, mille need samad käitajad on esitanud selleks, et tõendada, et sellised iseteenindusboksid ei tekita hügieeniprobleeme.

24 Seetõttu tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse II lisa IX peatüki punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis puudutab pagari- ja kondiitritoodete müümiseks ette nähtud iseteenindusbokse, ei võimalda asjaolu, et potentsiaalsel ostjal oli teoreetiline võimalus müügiks pakutavat toiduainet palja käega puudutada või selle peale aevastada, iseenesest järeldada, et see toit ei ole täielikult kaitstud saastumise vastu, mille tulemusel võib see muutuda inimtoiduks kõlbmatuks, tervistkahjustavaks või selliselt saastunuks, et on põhjendamatu eeldada selle tarvitamist.

Kohtukulud

25 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleliioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 852/2004 (toiduainete hügieeni kohta) II lisa IX peatüki punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis puudutab pagari- ja kondiitritoodete müümiseks ette nähtud iseteenindusbokse, ei võimalda asjaolu, et potentsiaalsel ostjal oli teoreetiline võimalus müügiks pakutavat toiduainet palja käega puudutada või selle peale aevastada, iseenesest järeldada, et see toit ei ole täielikult kaitstud saastumise vastu, mille tulemusel võib see muutuda inimtoiduks kõlbmatuks, tervistkahjustavaks või selliselt saastunuks, et on põhjendamatu eeldada selle tarvitamist.

Allkirjad